

Dr. Justus Velsius, uit 's-Gravenhage, die als medicus, als filosoof en als litterator een goeden naam had, maar die tot zijn ongeluk was gaan denken dat hij bijzondere openbaringen kreeg, met de roeping om die als apostel overal te verkondigen, was in het genoemde jaar te Frankfort gekomen, om er zijne stellingen over de praedestinatie openlijk tegen ieder te verdedigen. Het werd raadzaam geacht, dat zijne uitdaging niet onbeantwoord bleef. En Calvijn heeft hem toen te woord gestaan, met het meeste geduld, twee geheele dagen achtereen, en op zulk eene wijze dat de talrijke toehoorders voortaan van zijn tegenstander niets meer wilden weten. Dr. Velsius zelf is toch op zijn weg blijven voortgaan, en is nog een kwart eeuw lang blijven optreden, eerst in het buitenland, en toen hier de vrijheid gekomen was, in onze provinciën, vooral in Holland, met zóóveel aanmatiging en met zóóveel zonderlingheden, dat hij niet ten onrechte geoordeeld wordt allengs tot waanzin te zijn vervallen. Maar wat met betrekking tot hem een vergeefsche arbeid was, is voor velen zijner landgenooten niet onvruchtbaar geweest. En nog bovendien kwam nu in dien kring Calvijns naam des te meer in eere, zoodat die ontmoeting met Velsius ook bevorderlijk was aan zijn invloed op de Nederlanders in het algemeen ²⁶).

Op betrekkelijk velen had die invloed door persoonlijke ontmoeting zich reeds doen gevoelen. Een Hervormingsgezinde, die met Calvijn in aanraking kwam, kon zich daaraan blijkbaar bijna niet onttrekken. Eigenlijk is dit bij Nederlanders alleen het geval geweest met de reeds genoemden, die, als opperste voorstanders van de zoogenaamde leer van het inwendige woord, juist daarom voor overtuiging bijna niet vatbaar waren. Alle anderen hebben ondervonden, hoe Calvijn zeer verschillende gaven, die ieder op zichzelve tot invloed in staat stellen, op eene zeldzame wijze in zich vereenigde: genie en talent, energie en volharding, beginselvastheid en zelfverloochening, veelzijdigheid en getrouwheid in het kleine, en dat alles beheerscht door een eigen persoonlijk geloof, zóó oprecht en zóó onmiskenbaar, dat ook nu nog de indruk is, zelfs bij tegenstanders: hier is waarlijk een man, die zich onvoorwaardelijk aan zijn God heeft toegewijd; wat hij anderen leerde en voorhield, heeft hijzelf ten volle gemeend.